

राष्ट्रीय शिक्षा नीति 2020 के आधार पर निर्मित

पाठ्यक्रम

आचार्य तृतीय सत्रार्द्ध
फलितज्योतिषम्

केन्द्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
[संसद के अधिनियम द्वारा स्थापित]
जनकपुरी नई दिल्ली

फलितज्योतिषम्
पत्र संख्या - DSCC - 24
पाठ्यक्रम विवरणम्
केशवीयजातकपद्धतिः

भाग - 1-2	क्रेडिट - 2	यूनिट - 1-2	होरा - 16-32
-----------	-------------	-------------	--------------

* अंश-पिण्ड-जीव-निसर्ग-लग्नायुस्साधनम्, परमायुर्विचारः

भाग - 3-4	क्रेडिट - 2	यूनिट - 2-2	होरा - 16-32
-----------	-------------	-------------	--------------

* आरोहिणी-अवरोहिणीदशानिर्णयः, लग्नसूर्यचन्द्रबलानुसारं दशाक्रमनिर्णयः,
तत्र दशाक्रमबलं रिष्टकररिष्टहरबलं च।
अन्तर्दशाक्रमविचारः, विदशादिविचारः, दशाप्रवेशकालिकलग्नसाधनम्,
दशाशुभाऽशुभत्वं च।

पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः - केशवीयजातकपद्धतिः

सहायकग्रन्थः - श्रीपतिपद्धतिः

फलितज्योतिषम्

पत्र संख्या - DSCC - 25

पाठ्यक्रम विवरणम्

भारतीयज्योतिषशास्त्रस्य इतिहासः

भाग - 1	क्रेडिट - 1	यूनिट - 1	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

ज्योतिषशास्त्रस्य उत्पत्तिविकासौ, प्राग्वैदिककाले ज्योतिषस्य स्वरूपम् वैदिककाले वेदाङ्गकाले च ज्योतिषस्य स्वरूपम्, प्राचीनसिद्धान्तपञ्चकम्, नवीनसिद्धान्तपञ्चकम् इत्यादिविषयाः

भाग - 2	क्रेडिट - 1	यूनिट - 2	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

* प्रमुखाः ज्योतिषाचार्याः तेषां ग्रन्थाश्च

भाग - 3	क्रेडिट - 1	यूनिट - 3	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

*निबन्धविषयाः-ज्योतिषशास्त्रम्, नवविधकालमानानि, विध्यादिसृष्ट्यादिव्यवस्था, अहर्गणः, ग्रहस्पष्टीकरणम्, उदयान्तरसंस्कारः, ज्यापिण्डसाधनम्, विजयादिसंवत्सरानयनम्, दिग्ज्ञानम्, अक्षक्षेत्राणि, अयनांशविचारः, लग्नानयनम्, भूभासाधनम्, वलनसाधनम्, चन्द्रग्रहणम्, लम्बनविचारः, नतिवाचारः, सूर्यग्रहणम्, दृक्कर्मविचारः, भ्रमग्रहणविचारः, ग्रहयुद्धविचारः, उदयास्तविचारः, शृङ्गोन्नतिविचारः, पातविचारः, भूभ्रमणविचारः, सृष्टिविचारः, अधिमासविचारः, क्षयमासविचारश्च

पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः - भारतीयज्योतिषशास्त्रस्य इतिहासः (लोकमणिदाहलः)

सहायकग्रन्थाः-

१. भारतीय ज्योतिष (शिवनाथ झारखण्डी)
२. भारतीय ज्योतिष (नेमिचन्द्र शास्त्री)
३. गणकतरङ्गिणी (सुधाकरद्विवेदी)

फलितज्योतिषम्
पत्र संख्या - DSCC - 26
पाठ्यक्रम विवरणम्
सूर्यसिद्धान्तः

भाग - 1	क्रेडिट - 1	यूनिट - 1	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

* मध्यमाधिकारे १-३६ श्लोकाः

भाग - 2	क्रेडिट - 1	यूनिट - 2	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

* मध्यमाधिकारे ३७-७० श्लोकाः

भाग - 3	क्रेडिट - 1	यूनिट - 3	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

* स्पष्टाधिकारे १-४२ श्लोकाः

भाग - 4	क्रेडिट - 1	यूनिट - 4	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

* स्पष्टाधिकारे ४३-६९ श्लोकाः

पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः - सूर्यसिद्धान्तः

फलितज्योतिषम्

पत्र संख्या - DSCC - 27

पाठ्यक्रम विवरणम्

१. मुहूर्तचिन्तामणिः २. प्रश्नमार्गः

भाग - 1-2	क्रेडिट - 2	यूनिट - 1-2	होरा - 16-32
-----------	-------------	-------------	--------------

* विवाहमुहूर्तः, विवाहयोगः, विवाहभङ्गयोगः, वैधव्ययोगः तत्परिहारश्च
'सहजाभ्यां सहजे न देये' इत्यादिविचाराः, विवाहे प्रतिकूलादिदोषाः च

भाग - 3	क्रेडिट - 1	यूनिट - 3	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

* अष्टकूटविचारः

भाग - 4	क्रेडिट - 1	यूनिट - 4	होरा - 16-20
---------	-------------	-----------	--------------

* विवाहे दशमहादोषाः तदपवादाश्च, गोधूलिमुहूर्तविचारः

पाठ्य/सन्दर्भग्रन्थाः - १. मुहूर्तचिन्तामणिः

२. प्रश्नमार्गः